

19.5.2009

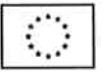
SM063:00/2008

MAAHANMUUTON KEHITTÄMISOHJELMIEN JOHTORYHMÄ

Aika 19.5.09 klo 12.00–16.00

Paikka Merimiehenkatu 11, kokoushuone 204

Osallistujat:	Paikalla
Mervi Virtanen, SM (pj.)	x
Tuomo Kurri, SM (varapj.)	x
Kaija Ilander, UM	
Timo Täyrynen, UM	x
Teija Felt, TEM	
Jarmo Palm, TEM	
Leena Lyra, TEM/Rakennerahastot	
Lars Koltola, STM	x
Aino-Inkeri Hansson, STM	
Ulla-Jill Karlsson, OPM	
Birgitta Vuorinen, OPM	x
Leena Nissilä, Opetushallitus	x
Sanna Penttinen, Opetushallitus	
Marja Kaasalainen, Etelä-Suomen lääninhallitus	x
Juha Ketolainen, CIMO	
Maija Airas-Hyödynmaa, CIMO	x
Katriina Haapakangas, Hämeen TE-keskus	x
Leena Kallio, Hämeen TE-keskus	
Sari Halonen, Etelä-Savon TE-keskus	
Tea Raatikainen, Etelä-Savon TE-keskus	x
Mauno Salmela, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus	
Leena Ahonen, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus	
Riitta Ilola, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus	x
Ville Mehtälä, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus	
Marjatta Erharuyi, Helsingin TE-toimisto	x
Eeva Mäkinen, Helsingin TE-toimisto	
Erja Horttanainen, Suomen Kuntaliitto	x
Pirkko Leivo, Kunnallinen työmarkkinalaitos	
Auli Korhonen, SAK	
Pia Björkbacka, SAK	x
Olli-Pekka Väänänen, MTK	
Ilpo Mattila, MTK	
Outi Tähtinen, Suomen Yrittäjät	
Risto Tuominen, Suomen Yrittäjät	
Riitta Wärn, EK	x
Mikko Räsänen, EK	
Heikki Taulu, Akava	x
Liisa Folkersma, Akava	
Sari Koivuniemi, Tehy	x
Kirsi Markkanen, Tehy	
Valeri Niemenmaa, Rakennusliitto	x

Nina Kreutzman, Rakennusliitto	
Ralf Sund, STTK ry	
Anja Lahermaa, STTK ry	
Laine Huttunen, Inkerikeskus ry	
Tarja Monto, Familia Club ry	x
Minna Bálint, Opetushallitus	x
Tarja Rantala, SM	x
Tiina Pesonen, SM	x
Tapani Kojonsaari, SM	x
Paula Kuusipalo, SM	x
Hanna-Maria Hyttinen, SM (siht.)	x
Tiina Repo, SM (siht.)	x

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Mervi Virtasen ollessa estynyt kokouksen avasi varapuheenjohtaja Tuomo Kurri. Varapuheenjohtaja kävi lyhyesti läpi kokouksen esityslistan ja totesi että esityslistasta poiketen Tarja Rantalan esitys työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelmasta käsitellään aikateknisistä syistä jo kohdan 2 jälkeen. Lisäksi Kojonsaari pyysi kohdassa 8 saada esittää Manner-Suomen ESR-ohjelman seurantakomitean tiedotteen.

2. Läsnäolijoiden, johtoryhmän uusien asiantuntijoiden ja sihteerien toteaminen

Johtoryhmään tullaan nimeämään uudet asiantuntijajäsenet Inkerikeskus ry:stä (toiminnanjohtaja Laine Huttunen, varajäsen Oksana Tikka) ja Familia Club ry:stä (toiminnanjohtaja Tarja Monto). Myös molempien tukirakenteiden projektipäälliköt (Paula Kuusipalo ja Tapani Kojonsaari) nimetään asiantuntijajäseniksi johtoryhmään. Johtoryhmän sihteeriksi Tarja Rantalan ja Tiina Pesosen tilalle tullaan nimeämään ESR-tukirakenteiden projektisihteerit Hanna-Maria Hyttinen ja Tiina Repo.

TEM on ilmoittanut, että heidän osaltaan varsinaiseksi jäseneksi Teija Feltin tilalle johtoryhmään tullaan nimeämään Helena Kasurinen. TEM ilmoittaa muutoksesta vielä kirjallisesti. Johtoryhmän uusien jäsenten nimeämiseen tai jäsenten vaihtamiseen liittyen varapuheenjohtaja muistutti yleisesti kirjallisen nimeämis- tai muutospäätöksen toimittamisen tärkeydestä sisäasiainministeriöön HARE-käytäntöjen vuoksi.

Tarja Monto esittäytyi ja esitteli Familia Clubin toimintaa. Yhdistys on toiminut 21 vuotta ja sen perustajat ovat suomalaislähtöisiä paluumuuttajia, jotka kokemusten vaihdon mahdollistamiseksi alkoivat tavata toisiaan. Nykyään Familia Club ry on vakiintunut toimija maahanmuuttotyön kentällä ja järjestää mm. suomen kielen koulutusta ja kotouttavaa toimintaa.

Myös ESR-tukirakenteiden edustajat esittäytyivät lyhyesti. Tukirakenteet aloittivat toimintansa 12.1.09 sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla. ALPO-tukirakenteen projektipäällikkönä toimii Paula Kuusipalo ja projektisihteerinä Tiina Repo, MATTO-tukirakenteen projektipäällikkönä Tapani Kojonsaari ja projektisihteerinä Hanna-Maria Hyttinen.

Kojonsaari kertasi ohjeen ohjausryhmästä. Ohjausryhmä suuntaa ja ohjaa projektia, mutta projektin hallinnoija vastaa taloudesta ja on myös oikeudellisessa vastuussa hankkeesta. Ohjausryhmä on kuitenkin hankkeen toimeenpanon suuntaamisen kannalta hyvin tärkeässä asemassa ja erityisen tärkeää ohjausryhmätyöskentelyssä on saada ohjausryhmän laaja asiantuntemus hankkeiden käyttöön. Ohjausryhmän kokouksista syntyvät kulut jaetaan tasan hankkeiden kesken.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan liittyen todettiin, että pöytäkirja tulisi saattaa jäsenten tarkistettavaksi nopeammin kokouksen jälkeen, jotta asiat olisivat vielä muistissa. Päätettiin, että jatkossa pöytäkirja toimitetaan kohtuullisen ajan kuluttua kokouksesta kirjallisella menettelyllä hyväksyttäväksi.

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

4. Kansalliset kehittämistoimet

Tarja Rantala esitteli työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelman, jota on valmisteltu hallitusohjelmassa mainituin linjauksin (ks. liite 1). Valmistelussa mukana olleen ohjausryhmän yksimielisesti hyväksymää ohjelmaa käsitellään ministerityöryhmässä toukokuun lopussa.

Ohjelman valmistelulle otettiin lisää aikaa taantumien takia. Se on vaikuttanut koko ohjelmaan niin, että siinä esitetyin toimenpitein varaudutaan taantumien jälkeiseen mahdolliseen työvoimapulaan. Aktiivisten toimenpiteiden käynnistämistä siirrettiin. Ohjelmassa on huomioitu myös hallituksen helmikuun puolivälitarkastelun linjaukset joiden mukaan työvoiman liikkuvuutta tulee edistää erityisesti EU-alueella.

Ohjelma on laadittu vuosille 2009 - 2011 ja se sisältää 15 periaatteellista linjausta sekä 28 toimenpideehdotusta. Yleisluonteiset linjaukset käsittelevät mm. työelämän yhdenvertaisuuden ja kotoutumisen edistämistä sekä ulkomailta rekrytoinnin eettisyyden ja kestävyuden varmistamista. Toimenpideehdotuksissa nostetaan esiin mm. kansainvälisen julkisen työvoimapalvelun tehtävien määrittäminen, eri toimijoiden välisen alueellisen yhteistyön tiivistäminen ja alueellisten suunnitelmien laatiminen työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä työhön tuleville työntekijöille suunnatun tiedon keskittäminen ja tehostaminen.

Toimenpideehdotusten toteuttamiseen ei ohjelmassa tehty rahoitusehdotuksia. Tällä hetkellä suurimmat resurssit ovat kiinni työvoiman maahanmuuton ESR-hankkeissa, joiden toiminnan nähdäänkin olevan keskeisessä asemassa työvoiman maahanmuuton edistämisessä. Hankkeiden kautta toivotaan syntyvän käyttökelpoisia malleja vuoden 2013 loppuun mennessä em. asioihin ja asettautumispalveluihin.

Varapuheenjohtaja Kurri kertoi työntekijän oleskelulupajärjestelmän uudistamisen aikataulusta. Taloustilanteesta johtuen uudistusta ei pidetä esillä ja syksyllä on tarkoituksena pohtia hallituksen esityksen eteenpäin viemistä. Käytännössä uudistus on kuitenkin valmis. Keskeinen uudistus oleskelulupajärjestelmässä olisi saatavuusharkinnan poistaminen, jonka lisäksi mukaan liitettäisiin Ruotsin mallin mukainen ”community preference” -kohta. Tällöin työnantajalla olisi velvollisuus esittää, että on yrittänyt rekrytoida omasta maasta tai EU-sisämarkkinoilta. TEM:n kanssa käydään parhaillaan konsultaatiota työnantajan velvoitteesta, vaikkakaan lupauudistus ei tällä hetkellä ole etenemässä. Hallitus korosti puolivälitarkastelussaan työvoiman maahanmuuton kohdalla aiempaa voimakkaammin EU-alueella tapahtuvaa rekrytointia sekä totesi tarpeen keskittyä jatkossa tiettyihin lähtömaihin. Kurri jatkoi, että hallituksen puolivälitarkastelussa nousi esiin myös välitysorganisaatioiden toimintaan liittyvän valvonnan tarve, sillä Suomen rajojen ulkopuolella välitystoiminta on vaikeasti hahmotettavaa. Poliisiosasto valmistelee laittoman maahanmuuton toimintasuunnitelmaa, joka sisältää myös välitysorganisaatioiden toimintaan liittyviä valvontatoimenpiteitä. Mukana valvonnassa tulevat olemaan myös työsuojelupiirit.

Kurri totesi, että ulkomaisten opiskelijoiden asema on edelleen voimakkaasti esillä. Tutkinnon suorittaneilla opiskelijoilla on jo voimassaolevan lain mukaan mahdollisuus hakea oleskelulupaa työnhakuun. Työvoiman maahanmuuton edistämisessä on pitkälti kysymys myös maan markkinoinnista, mutta jo maassa olevien potentiaalisten työntekijöiden hyödyntämistä tulisi tehostaa.

Riitta Wörn EK:sta nosti esiin taloustilanteeseen liittyvän työntekijän oleskelulupien saatavuusharkinnan kiristämisen. Kielteisiä päätöksiä on Wörnin mukaan perusteltu kotimaisten työnhakijoiden suurella määrällä. Näin on ilmeisesti toimittu, vaikka hakemus on selkeä, eikä soveliasta henkilöä työttömien suomalaisten joukosta löydy. Wörnin mukaan kiristäminen voi pahimmillaan loukata työnantajan oikeusturvaa, joten hän pyysi kiinnittämään asiaan huomiota hyvän Suomi-kuvan säilyttämiseksi. Hänen mukaansa myös EU- ja ETA-alueen korostaminen on liiallista. Wörn toivoi myös keskustelua työlupayksiköiden toiminnasta.

Kurri totesi, että työlupayksiköiden ohjaus tulee tältä osin työ- ja elinkeinoministeriöstä. Tarpeellista tällä hetkellä olisi jakaa avoimesti tietoa siitä, onko saatavuusharkinnan käytäntöjä muutettu olennaisesti.

5. Sisäasiainministeriön tukirakenneprojektien toiminta → 4/2009

Tapani Kojonsaari ja Paula Kuusipalo kertoivat aluksi koko ESR-kehittämishankkeiden sekä MATTO- ja ALPO -hankkeiden rakenteesta ja perustavoitteista (ks. liite 2). ESR-tukirakenteet toimivat maahanmuutto-osastolla suoraan osastopäällikön alaisuudessa, sisällöllisesti ALPO liittyy kotouttamisyksikön ja MATTO muuttoliikkeyksikön toimintaan.

5.1 Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen ohjaus ja osaamisen kehittäminen -tukirakenne (ALPO)

Paula Kuusipalo raportoi projektin lyhenteen muutoksesta ALKU → ALPO. Lyhenteen muuttamiseen päädyttiin, koska ALKU-lyhenne on käytössä aluehallinnon uudistamishankkeissa. ALPO tukee maahanmuuttajien alkuvaiheen polkua, kehittämissuunnitelman tarkoitus on Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan valtakunnallinen kehittäminen. Tukirakenne seuraa ja tukee alueellista kehittämistyötä tavoitteenaan toimintojen ja mallien vakiinnuttaminen osaksi palvelujärjestelmää. ALPO:n kehittämiskohteita ovat 1) Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteet 2) Sähköiset palvelut 3) Kielipalvelut 4) Palvelurakenteen kehittäminen ja toimijoiden verkottaminen valtakunnallisesti.

Erja Horttanainen Kuntaliitosta kysyi, koskeeko kotouttamisjärjestelmän kehittämistyö myös työperusteille maahanmuuttajille suunnattua maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa mainittua opastusjärjestelmää ja kotouttamislainsäädännön muutoksia. Maahanmuutto-osaston kotouttamisyksikön ylitarkastaja Tiina Pesonen vastasi, että ESR-ohjelmien kokemukset opastusjärjestelmästä huomioidaan kotouttamislainsäädäntöä uudistettaessa nimenomaan sovellusalan laajentamisen osalta.

Kuusipalo jatkoi, että verkostojen luominen on ollut alkuvaiheessa erityisen tärkeässä osassa. Kehittämissuunnitelman esittelyt ovat luettavissa ALPO:n verkkosivuilla (www.intermin.fi/alpo). Seuraava ALPO:n verkostotapaaminen järjestetään Tampereella 9.-10.11.2009.

Riitta Wörn EK:sta kysyi projektisuunnitelmassa olevan maahanmuuttajien työllistymisen esteitä koskevan selvityksen tarkoituksesta. Wörn esitti kantanaan, että uusia selvityksiä ei ole tarpeen tehdä, vaan ongelmana on se, ettei materiaalia ole koottu yhteen paikkaan.

Birgitta Vuorinen OPM:stä kysyi, minkä tyyppisistä osaamiskartoituksista ja osaamisen tunnistamisesta on kysymys. Vuorinen huomautti, että korkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset kehittävät jatkuvasti osaamisen kartoitusmenetelmiä. Kuusipalo kertoi, että alueellisissa hankkeissa on mukana useita oppilaitoksia, jotka tekevät testaustyötä ja kehittävät menetelmiä ja että tukirakenteen tehtävänä on koota ja selvittää maahanmuuttajien osaamisen kartoittamiseen kehitetyt ja sovelletut menetelmät.

Lars Koltola STM:stä kommentoi, että myös ESR:n tulisi satsata maahanmuuttajien työkyvyn selvittämiseen. Lisäksi tulisi selvittää sitä, miten maahanmuuttajien työkyky vaikuttaa työllistymiseen.

Marja Kaasalainen Etelä-Suomen lääninhallituksesta huomautti, ettei projekteihin ole sisällytetty aktiivisia toimenpiteitä monikulttuurisuuden, kotoutumisen kaksisuuntaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, vaikka aktiivista markkinointia tarvittaisiin viilenevän mielipideilmaston vuoksi. Tapani Kojonsaari kommentoi, että jotkin yksittäiset hankkeet pureutuvat asiaan (esim. MOKS II) ja että asia on varmaankin sisään kirjoitettuna useassa hankkeessa.

Leena Nissilä OPH:sta oli samaa mieltä asian tärkeydestä ja lisäsi, että tulevaisuudessa voitaisiin painottaa tätä puolta. Toimenpiteitä tulisi kohdistaa erityisesti aikuisväestöön, sillä lapset kasvavat jo monikulttuurisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Björkbacka huomautti, että kouluttamiseen ja asenneilmastoon liittyvät hankkeet eivät ole menneet läpi, ja totesi että työmarkkinaosapuolten aktiivisuutta tarvitaan alueilla. Birgitta Vuorinen lisäsi, että OPM:n hallinnonalalla on käynnissä paljon yksittäisiä pieniä hankkeita.

Kuusipalo kävi läpi ALPO:n talousseurantakaavion, joka sisälsi budjetoinnin syksyllä tehtävien hankintojen osalta. Riitta Wärn pyysi kirjaamaan pöytäkirjaan, että hankintoja on tehtävä hyvin harkiten, koska paljon selvityksiä on jo tehty. Heikki Taulu kysyi, onko talousseurantakaavio se taso, jolla asioita johtoryhmässä tarkastellaan.

Kuusipalo kertoi joitakin alustavia huomioita Net Effect Oy:n toimintalinja 2:n arvioinnista. Kehittämisehdotuksia arvioitsijat esittivät kumppanuuksien monimuotoistamiseen liittyen. Asia oli nostettu esiin myös TEM:ssä järjestetyssä työelämäjärjestöjen ja ESR-hankkeiden palaverissa 22.4.2009.

Klo 14.15. varapuheenjohtaja Kurri luovutti kokouksen puheenjohtajuuden puheenjohtaja Mervi Virtaselle.

5.2 Maahanmuutto-ohjelmien tukirakenne - MATTO

Projektipäällikkö Kojonsaari esitteli MATTO-tukirakennetta ja sen tehtäviä sekä työsuunnitelman sisältöä. MATTO-tukirakenteen tehtävät ovat pitkälti samat kuin ALPO:lla koskien kehittämisohjelmaan kuuluvien hankkeiden keskinäisen verkoston rakentamista ja tukemista, hyvien käytäntöjen ja kokemusten kartoittamista ja levittämistä sekä kokonaisvaltaisen kehittämisen koordinoitua. Kehittämisohjelmassa on tällä hetkellä yhteensä 26 hanketta.

Kojonsaari esitteli MATTO-tukirakenteen projektisuunnitelman mukaiset tavoitteet, jotka ovat 1) valtakunnallinen, lähtömaihin ulotettava opastusjärjestelmä ulkomaalaisen työntekijän opastukseen, 2) kansallisen vetovoimastrategian luominen, 3) suomen kielen ja kulttuuriorientaation opintokokonaisuus ulkomaiselle työntekijälle, 4) selkeiden ohjeiden ja mallin luominen työnantajien käyttöön koskien ulkomailta rekrytointia, 5) yhdenvertaisen työelämän kehittäminen työmarkkinaosapuolien kanssa ja 6) lainsäädännön muutostarpeiden kerääminen ja eteenpäin vieminen. Vetovoimastrategiahanketta ohjaamaan perustetaan vielä kesän kuluessa poikkihallinnollinen työryhmä ja hankkeen varsinaisen toteutus tullaan kilpailuttamaan.

Riitta Wärn esitti tarkentavan kysymyksen koskien työsuunnitelman kohtaa 5. Kojonsaari kertoi ko. kohdan tarkoittavan lähinnä mielipideilmaston muokkaamista työelämässä ja työpaikoilla positiivisemmaksi maahanmuuttoa ja -muuttajia kohtaan sekä yhdenvertaisuuden edistämistä työelämässä yleisesti.

Kojonsaari esitteli myös lyhyesti toimintalinjan 4 käynnissä olevia alueellisia hankkeita ja kertoi projektien toiminnoista. Esiin nousi Uudellamaalla toimiva GATEWAY-projekti, joka on suunnittelemassa kaikkien hankkeiden käytettävissä olevan toimipisteen perustamista Romaniaan ja on jo muodostanut tiiviit kontaktit paikallisiin viranomaisiin ja toimijoihin. Riitta Wärn esitti kysymyksen Romaniasta kohdemaa- ja työnantajien sitoutumisesta hankkeissa suunniteltuihin kohdemiin. Kojonsaari vastasi korostamalla, että projektien lähtökohtina ovat nimenomaan työnantajien tarpeet ja lähtökohdat ja tällä hetkellä

usean projektin kohdemaita ovat Romania ja Bulgaria. Kojonsaari jatkoi, että talouskriisi kohdistuu erityisesti toimintalinjan 4 hankkeisiin ja näkyy hankkeiden yritysysteistyön hiipumisena, kun yritykset eivät nykyisessä tilanteessa voi sitoutua hankkeiden toimintaan.

Lars Koltola kysyi, miksi työvoimatarpeen ennakointi on kirjattu projektien toimintoihin, kun sitä tehdään jo mm. TEM:n ja OPM:n toimesta. Kojonsaari kertoi, että em. tahojen tuottamaa ennakointimateriaalia jatkokehitetään ja -jalostetaan projekteissa nimenomaan alueellisista lähtökohdista ja työperusteisen maahanmuuton näkökulmasta.

Kojonsaari esitteli myös MATTO:n osalta talousseurantataulukon ja kertoi suunnitelluista hankinnoista, joihin liittyen Riitta Wärn toivoi palveluiden hankinnan tarkempaa avaamista. Heikki Taulu tarkensi aiempaa taloustarkastelukommenttiaan sanomalla, että hänkin viittasi kommentillaan ko. tarkasteluun.

Kojonsaari esitteli toimintalinjan 4 ohjelmatason arvioinnissa esiinnoitettuja asioita. Arviointi korosti taloustilanteen vaikutuksia etenkin ko. toimintalinjaan. Projekteissa kehitetäänkin nyt välineistöä ennen kaikkea tulevia vuosia varten. Arvioinnin mukaan maahanmuuttoprojektit täydentävät hyvin alueiden maahanmuuttostrategioita ja tuovat lisäresursseja paikalliseen maahanmuuttotyöhön. Lars Koltola toi esiin ESR-seurantakomitean julkilausuman, jonka mukaan hankkeiden tulisi nyt keskittyä erityisesti helpottamaan taloutta ja edistämään työvoiman pysyvyyttä. Toimintalinjan 4 osalta pitäisi miettiä, tulisiko varoja siirtää maassa jo olevien maahanmuuttajien rekrytointiin ja vähentää ulkomailta rekrytoinnista. Koltola näkee rekrytointitarpeiden olevan yhä olemassa, mutta työvoimapolua ei ratkaista pelkästään ulkomailta rekrytoimalla.

Riitta Wärn korosti, että työnantajanäkökulmasta nyt olisi erityinen mahdollisuus ja aikaisä panostaa tulevaisuuteen ja kehittää malleja ja välineitä rekrytointiin väestön ikääntyessä. Koltola lisäsi, että oleellisin on kuitenkin ihmisten pitäminen työelämässä. Rekrytoinnin suhteen tulisi pitää matalaa profiilia ja välttää negatiivista ESR-imagoa, mikä olisi myös ESR-seurantaryhmän linjauksen mukaista.

Valeri Niemenmaa lisäsi, että rakennustyöntekijöiden veronmaksamisprosenttia pitäisi saada nostettua ja henkilöiden rekisteröintiä tulee edistää. Lisäksi ensin olisi syytä käyttää maassa jo olevia ja sitten vasta tuoda uusia työntekijöitä. Timo Täyrynen esitti selvitettäväksi EU-tasolla mahdollisuuksia EU:n vapaan liikkuvuuden ja palveluiden liikkuvuuden puitteissa saapuvien työntekijöiden veronmaksun lisäämiseen työskentelymaassa. Puheenjohtaja oli samaa mieltä siitä, että mm. valvonta ja verottaja tulisi saada mukaan yhteistyöhön, mutta että se ei ehkä kuitenkaan ole näiden projektien tehtävä.

Puheenjohtaja Virtanen totesi, että SM:ssä on taantumun seurauksena päätetty aikaisästä ulkomaalaislain suhteen. Ulkomaista työvoimaa tarvitaan kuitenkin jatkuvasti tietyille sektoreille ja työvälineitä rekrytointiin ja palveluiden järjestämiseen on ollut tähän asti käytössä niukasti. Tilanne muualla Euroopassa on samankaltainen. Puheenjohtajan mukaan taantuma-aika tulee käyttää välineiden ja mallien valmisteluun.

Leena Nissilä muistutti, että valtakunnallisen opastusjärjestelmän suhteen on huomioitava lopputavoite ja korosti myös paikkakuntien erilaisia lähtökohtia. Birgitta Vuorinen kommentoi, että projektien tulisi korostaa erityisesti vastuullista rekrytointia ulkomailta ja MATTO-projektin tehtävänä voisi olla vastuullisen rekrytoinnin markkinointi. Kojonsaari oli samaa mieltä ja korosti eettisiä ja vastuullisia näkökohtia. Jatkossa ei voida toimia yksinomaan yksityisten firmojen varassa, joiden toimintaan saattaa liittyä erilaisia riskejä. Puheenjohtaja tuki Kojonsaaren näkemystä ja lisäsi, että mukana pitää olla myös sitoutuneita työnantajia.

Tarja Monto huomioi, että yksittäisten maahanmuuttajien näkökulmasta hankkeiden moninaisuus on hankalaa. Alkuvaiheen ohjausjärjestelmän luomisessa tulisi keskittyä erityisesti järjestelmän tavoitavuuteen sekä asiakaslähtöisyyteen ja mukaan tulisi saada Suomeen tulevan ihmisen näkökulma.

Puheenjohtaja referoi kotouttamisyksikön ajankohtaisia asioita. Osastolla valmistellaan kotouttamislain kokonaisuudistusta ja siihen liittyvää selontekoa. Lisäksi tehdään maahanmuuttajien kotoutumisen kunta-pilotteja, joiden tavoitteena on työllistäminen, koulutus, sosiaalinen koheesio ja hyvinvointi. Hankkeita haetaan TE-keskusten kautta ja hakemuksia on tullut hieman yli 20. Kansalaisuuslain muutoshanke on kesken ja se halutaan liittää kotoutumiseen siten, että kotoutuminen voisi päättyä kansalaisuuteen. Lisäksi kotouttamisrahaston vuoden 2009 rahat tulevat jakoon kesäkuun alussa. Käynnissä on myös seurantajärjestelmähankinta sekä maahanmuuttajabarometrin luominen. Barometrin tavoitteena on selvittää maahanmuuttajien omia kokemuksia ja ylipäättään hankintojen tavoitteena on saada kokonaiskuva kotoutumisesta, etnisistä suhteista ja syrjinnän tilasta. Turvapaikanhakijoiden määrä on nousussa ja siihen liittyen on tulossa selvitys alkukesään mennessä. Pakolaisten kuntiin sijoittaminen on edelleen suuri ongelma.

Virtanen kertoi, että myös tukirakenteiden mahdollisia innovaatioita pyritään hyödyntämään. Työvoiman maahanmuutto on nyt hieman taka-alalla, mutta kotouttamiseen keskittyy aiempaa enemmän paineita maahanmuuttajien työttömyysasteen kasvaessa entisestään. Lisäksi ESR-rahoituksen kohdentamisia valmistellaan.

6. Alueelliset tilannekatsaukset

Katriina Haapakangas Hämeen TE-keskuksesta (Etelä-Suomen suuralue) aloitti alueellisten tilannekatsausten kierroksen. Tavoitteena alueella on järjestöjen ja työnantajaosapuolten aktivoiminen. Työnantajaosapuolten osallistumista voitaisiin parantaa mm. selkeillä ohjeilla ja materiaaleilla, lisäksi kotouttamisessa tulee huomioida koko perhe ja varmistaa työn pysyvyys vastuullisen toiminnan ja työnantajaosallistumisen kautta. Päijät-Hämeen maakuntaliiton strategia ja maahanmuuttopoliittinen ohjelma ovat valmistuneet ja kuntien osallistuminen on käytännössä ollut sataprosenttista. Keskeistä ohjelmassa on parantaa etnisiä suhteita ja lisätä suvaitsevuuutta läpäisyperiaatteella. Alueen hankkeet etenevät hyvin ja ovat mukana verkostoissa. Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin ollaan rakentamassa omaa hanketta.

Riitta Ilola Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksesta kertoi Pohjois-Suomen suuralueesta. Pohjois-Suomessa on tällä hetkellä yhteensä kahdeksan maahanmuuttoon liittyvää hanketta. Toimintalinjaan 4 tullaan lisäksi todennäköisesti rahoittamaan kaksi uutta hanketta. Hankkeet keskittyvät suurelta osin jo maassa oleviin maahanmuuttajiin, palveluiden kehittämiseen ja kotouttamiseen. Jatkossa tarvetta olisi työvoimapolitiittisten toimien hankkeisiin, joilla vaikutetaan työllistymiseen ja työttömyyden ehkäisyyn. Hankkeet ovat käynnistyneet hyvin ja etenevät suunnitelman mukaisesti.

Tea Raatikainen (Itä-Suomen suuralue) kertoi Etelä-Savon tilanteesta, vaihtaen aiheensa TEM:n asiakkuusstrategiatyöhön, jossa on jaoteltu yritys-, henkilö- ja yhteisöasiakassegmentit, joista henkilöasiakkuusstrategia kohdentuu seuraavasti: 1) suoraan työstä työhön siirtyvät henkilöt, 2) henkilöt joiden osamista kehitetään ja 3) asiakkaat, jotka tarvitsevat pidempiä polkuja työelämään. Ajattelussa ei ole erillistä maahanmuuttajasegmenttiä. Näillä näkymin palveluverkosto koostuu TE-toimistoista, yhteispalvelupisteistä, seudullisista yrityspalveluista ja sähköisistä palveluista. Venäjänkielisiä cc-palveluita pilotoidaan työlinjan yhteydessä. Palvelu vastaa työvoimapalveluihin liittyviin kysymyksiin ja käynnistyneenä kesällä kahden henkilön voimin. Lisäksi rakennetaan venäjänkielinen opastussivusto. Hanke rahoitetaan Itä-Suomen rahoitusosioista ja lanseerataan ensin oman henkilöstön keskuudessa. Palvelutarvetta on myös muille kielille ja venäjänkieliselä pilotilla on tarkoitus perustella palvelutarve, minkä jälkeen mietitään valtakunnallista mallia useammalle kielelle.

Varapuheenjohtaja Kurri esitti kysymyksen siitä, missä määrin EU:n ja kolmansien maiden kansalaiset erotellaan toiminnassa. Kurri vertasi asetelmaa lupahallintoon, jossa ko. ryhmät erotetaan toisistaan. Tea Raatikainen kertoi, että asiakkuusajattelu ei lähde lokeroinnista, vaan asiakas- ja palvelutarpeista.

Länsi-Suomen suuralueen edustaja oli estynyt saapumasta kokoukseen.

7. Opetushallituksen rahoittamien hankkeiden tilannekatsaus (ks. liitteet 3-5)

Minna Bálint kertoi OPH:n roolista välittävänä toimielimenä ja asemoitumisesta ESR-joryyn. OPH:n myöntövaltuus Maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen kehittämisohjelmassa on noin 5 milj. euroa kehittämisohjelman 25 milj. eurosta. Kehittämisohjelman mukaisesti OPH rahoittaa sähköistä suomen ja ruotsin kielen opetusmateriaalia sekä kielitaidon testausmenetelmiä kehittäviä hankkeita. OPM:n hallinnonalalla välittävien toimielinten toimintaa seurataan ministeriön perustamissa ohjausryhmissä. Maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen osalta katsottiin, että OPH:n rahoittaja-toiminnan ohjaamiselle luonteva foorumi on SM:ssä saman kehittämisohjelman koordinoivalle hankkeelle perustettu johtoryhmä. Järjestelyllä vältytään uusien ja osin päällekkäisten ohjausryhmien perustamiselta sekä mahdollistetaan ohjausryhmälle mahdollisuus seurata ja vaikuttaa koko kehittämisohjelman etenemiseen.

Hanketoiminta on käynnistynyt hitaasti. Ensimmäinen ESR-haku toteutettiin joulukuussa 2007 sen jälkeen ja ensimmäiset projektipäätökset tehtiin vuonna 2008. Haussa tavoitteena oli käynnistää kaksi selvityshanketta, joista saatavan informaation avulla hanketoiminnan suuntaaminen ja hankehauissa painopisteiden valinta tuottaa rakennerahastokauden aikana kansallisesti merkittäviä tuloksia. Haun perusteella käynnistyi:

1. Suunnitelma Yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason testien digitalisoinnin toteuttamiseksi - Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielitutkimuksen keskus. Jo toteutuneessa selvityksessä kuvattiin digitalisoinnin teknistä ja sisällöllistä toteutusta, syntyviä kustannuksia, digitalisoinnin mahdollisia toteuttajia ja vaikutuksia käyttäjiin. Selvityksen mukaan digitalisoinnin hyötyä on vaikea konkretisoida ja ennakoida. Selvityksen mukaan digitalisoituihin testeihin tulee siirtyä kaikissa kielitutkintojen testeissä eikä uudella ja vanhalla tekniikalla toteuttavien testien rinnakkaiskäyttö ole suositeltavaa. Bálintin mukaan digitalisointipäätöksen haasteena on, ettei kehittämisohjelma mahdollista koko kielitutkintojärjestelmän digitalisointia. Muiden kuin suomen ja ruotsin keskitason testien digitalisoinnin osalta kustannuksista vastaisi OPH ja OPM. OPH on Jorma Kauppisen johdolla käynnistämässä neuvottelut OPM:n kanssa digitalisoinnin tarpeesta ja resursseista. Kielitutkintojen digitalisoinnin toteuttamisesta ESR-kehittämisohjelman puitteissa päätetään vasta siinä vaiheessa, kun koko järjestelmän digitalisointiin tarvittavista resursseista on olemassa selvyys.
2. Maahanmuuttajien kielikoulutuksen kehittämishankkeiden koordinointi - OPH. Hankkeessa on selvitetty verkossa saatavilla olevat suomen ja ruotsin kielen opiskelumateriaali sekä arvioitu materiaalin sisältöjä. Selvitysten mukaan materiaalia on paljon. Käytössä olevan materiaalin käyttöä hankaloittaa materiaalin kytkeytymättömyys taitotasoihin sekä toteutustapojen kirjavuus. Selvityksiin perustuen on tehty päätös, että ESR-hankkeiden tuottamat kielenopetusmateriaalit kytkeytyvät taitotasoihin ja sisällöt tukevat kotoutumiskoulutusta. Hankkeita koordinoidaan siten, että materiaalista syntyy yhtenäisiä oppimispolkuja. Graafinen ilme ja koodaus tullaan kilpailuttamaan ja toteuttamaan keskitetysti, mikä parantaa hanketoiminnan tuottavuutta. Materiaalien yhtenäinen tekniikka mahdollistaa sivustojen ylläpidon vielä projektien päätyttyä esim. OPH:n toimesta.

Kevään 2009 aikana OPH on käynnistänyt sähköisen kielenopetusmateriaalin tuottamisen. Projektipäätökset on tehty:

3. VERSOT - AIKE International Oy. Mittava hanke, jossa on mukana paljon yhteistyökumppaneita. Hankkeessa tuotetaan materiaalia ammattialoille, joilla perinteisesti on ollut paljon maahanmuuttotyövoimaa (rakennus-, logistiikka-, sosiaali- ja terveys-, puhdistus- ja kaupanala).

4. LUKI-materiaalin tuottaminen – Adulta. Luku- ja kirjoitustaidottomien sähköisen materiaalin tuottaminen.
5. Palvelualan suomea maahanmuuttajille - Kemi-Torniolaakson kky. Erityisesti matkailualalle suunnattua materiaalia.

2009 huhtikuussa käynnistyneessä ja 15.5. päättyneellä hankehaulla haettiin erityisesti sähköisiä kielenopetusmateriaaleja tuottavia hankkeita alkeiskielitaitotasolle sekä ruotsinkieliselle opetusmateriaalille. Ruotsinkielistä materiaalia tuotetaan olemassa olevaa Skolverketin materiaalia Suomeen ja suomenruotsiin sopeuttamalla. Hakemuksia on tullut viisi. Hakemukset pisteytetään ja OPH:n valintaryhmä valitsee käynnistettävät hankkeet kesäkuun ensimmäisellä viikolla.

Birgitta Vuorinen lisäsi, että OPM ja OPH ovat tehneet kokonaisuutta yhdessä ja OPM on mukana hankemuksia käsittelemässä ja pisteyttämässä. Kokonaisuus linkittyy tavalliseen työhön YKI-kielitestauksen kautta ja suurin haaste lähiaikoina on miettiä sen tulevaisuutta, koska kyseessä on iso rahallinen sitoutuminen, jota ei ole ennakoitu. Hankkeet ovat käynnistyneet hiljakseen, mutta OPM:n suunnalta ollaan tyytyväisiä kokonaisuuteen, jossa on muodostumassa hyvä kielen opetuksen paketti erilaisten toimijoiden käyttöön.

8. Manner-Suomen ESR-ohjelman lausuma muuttuneesta työllisyystilanteesta

Tapani Kojonsaari välitti TEM:stä terveiset Manner-Suomen ESR-ohjelman seurantakomitealta, jonka laatima tiedote saatettiin johtoryhmän tiedoksi (ks. liite 6).

9. Seuraava kokous

Seuraavan kokouksen ajankohdaksi päätettiin 1.12.09 klo 12-16.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.57.

Puheenjohtaja,
maahanmuuttojohtaja

Mervi Virtanen

Johtoryhmän sihteerit

Hanna-Maria Hyttinen

Tiina Repo

LIITTEET	Liite 1. Tarja Rantalan esitys työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelmasta (19.5.09) Liite 2. Maahanmuuton ESR-projektien tukirakenteiden esittely (19.5.09) Liite 3. OPH: ESR-hankkeiden valintaperusteet Liite 4. OPH: Urvalsgrunder för ESF-projekt Liite 5. OPH: Jatkoneuvotteluun ehdotettujen projektien rahoitus (11.3.09) Liite 6. Manner-Suomen ESR-ohjelman seurantakomitean tiedote (18.5.09)
JAKELU	Johtoryhmän jäsenet
TIEDOKSI	Kansliapäällikkö Viljanen Erityisavustaja Bergman MAJO TEM/AKY/RAHA